

PO NAPADU DON STURZA NA PREDSEDNIKA REPUBLIKE**GRE ZA POLITIČNO BODOČNOST ITALIJE****Spor o pravicah, ki pritičejo državnemu poglavarju - Resnično in globlje ozadje borbe**

Don Luigi Sturzo, ustanovitelj bivše Ita-
lijanske ljudske stranke, predhodnice današ-
nje Ital. kršč. demokracije, je imel pretekli
četrtek v rimskem senatu govor, ki je zbu-
dil veliko šuma po vsej državi.

Velezaslužni, 90. letu starosti se bližajoči
politik in duhovnik, znan tudi v inozemstvu
po svojih spisih in ostri borbi, ki jo je dol-
ga leta vodil v izgnanstvu zoper fašizem in
njegove pomagače, je namreč v senatu od-
krito napadel poglavarja države Gronchija.

Njegov napad je vzbudil tem večjo pozor-
nost, ker je Sturzo, kakor je sam rekel, »sta-
ri prijatelj« Giovannija Gronchija ter ga veče-
nanj poleg »ljubeznice« tudi spomin na skup-
no prestane boje preteklosti.

Kaj je potemtakem vzrok, da sta slovita
moža, ki ju družijo isto krščansko gledanje na
svet in življenje, zašla na stara leta v očiten
spor?

**PREDSEDNIK SI LASTI
PREVEČ OBLASTI**

Sturzo je v senatu najprej očital Gronchi-
ju, da si prisvaja več oblasti, kot je dovolju-
je ustava predsedniku republike. Po členih
89 in 90 ustavnega zakona pritičeta državne-
mu poglavarju v bistvu le dve pravici: da
imenuje načelnika vlade in da razpusti, ka-
dar se mu zdi primerno, parlament ter raz-
piše nove volitve.

Italija ni takó urejena kot Združene drža-
ve, kjer Eisenhower ni samo predsednik re-
publike, temveč obenem tudi načelnik vlade.
Gronchi bi moral biti, kot trdi Sturzo, v prvi
vrsti zunanji predstavnik skupne domovine
ter bi se ne smel vtikati v vladne posle. Te
bi moral prepustiti ministrskemu predse-
dniku in ministrom, ki so za svoje delo edini
odgovorni parlamentu, medtem ko ne more
po zakonu nihče klicati na odgovor državne-
ga poglavarja zaradi njegovih izjav in de-
janj.

Toda Gronchi se noče zadovoljiti z vlogo
tihega in brezdelnega opazovalca dogodkov
v svoji domovini. Njemu ne prija, da bi se
le vozil v razkošnem spremstvu odvarjat raz-
stave in kongrese in samo podpisoval odloke,
ki mu jih predložijo.

Njegova vest, je pred kratkim izjavil, mu
nalaga moralno dolžnost, da se zavzema za
pravico, predvsem pa za to, da se napredna
in resnično demokratična ustava republike
v vseh točkah uresniči, ne pa da ostane v ze-
lo važnih določilih na papirju.

Kadar se ta ali oni državljani obrne na
Gronchija s pritožbo, da se mu je zgodila
krivica, poskrbi predsednik, da se stvar pre-
išče ter, če le mogoče, krivica popravi.

**LJUDSTVO JE NA STRANI
GRONCHIJA**

Luigi Sturzo je v svojem govoru trdil, da
je šel Gronchi v tem svojem prizadevanju
očitno predaleč. Po državi, je dejal, se ši-
rijo govornice, da se predsednik republike
preko svojih uradnikov meša v vse mogoče
upravne zadeve, da posreduje v prid števil-
nih oseb in ustanov ter brani večkrat tudi
koristi, ki bi jih ne smel.

Uveljavljati se je začela celo navada, da
razni načelniki oddelkov hodijo, preden re-
šijo to ali ono zadevo, po nasvet in navodila
v Kvirinal, kjer je sedež državnega poglavar-
ja. Stvari, o katerih bi po zakonu morali od-
ločati ministri, rešuje, če ne formalno, pa
dejansko Gronchi.

Ko je Sturzo izustil te obtožbe, je nastal
v senatu pravi vihar. Mnogi so zamerili pred-
sedniku Merzagori, da ni odvzel Sturzu be-
sede, ker je žalil poglavarja države, ki je od-
soten ter se povrh ne more in ne sme braniti.

Merzagora je odvrnil, da je Italija demo-
kratična republika, v kateri je članom par-
lamenta zagotovljena pravica, da svobodno

kritizirajo karkoli in kogarkoli. Ta pravica
je sveta in nedotakljiva ter pritiče tudi se-
natorju Sturzu.

V tej točki so dali zastopniki vseh strank
Merzagori prav, popolnoma drugo vprašanje
pa je, ali je koristno, umestno in modro, da
se člani parlamenta poslužujejo svobode go-
vora na način, kot je to storil don Sturzo. S
tem, da se je pri napadu na Gronchija osla-
njal le na »govornice« ter brez dokazov trdil,
da Gronchi s svojimi posredovanji škoduje
koristim države, je rušil ugled predsednika
republike ter v veliko veselje monarchistov in
fašistov obenem tudi ugled nove demokrati-
čne ureditve Italije. Sturzo gotovo ni imel
tega namena, toda taka je bila posledica nje-
govega nastopa.

Zanimivo je, da Sturzovega napada na
Gronchija niso obsodili samo marksistični
levičarji, to je komunisti in nennijevci, mar-
več tudi demokrati. V njihovem glasilu
Il Popolo je izšel članek, ki ga pripisujejo
Fanfaniju, v katerem je rečeno, da je bil
Sturzov govor nepremišljen in škodljiv.

Najbolj neugodno za Sturza pa je, da je s
svojim napadom na Gronchija naletel na od-
por ogromne večine italijanskega ljudstva.

Globalji vzrok spora

Ne smemo namreč pozabiti, da je Gronchi
najbolj priljubljen predsednik republike,
kar jih je doslej imela Italija. Mož je iz-
šel iz zelo revne družine ter je ostal tudi kot
državni poglavar nepremakljivo zvest zago-
vornik zapostavljenih in izkoriščanih slojev.

To ljudstvo čuti in zato mu vrača zvestobo
za zvestobo. Naj Gronchi ukrene in odloči
karkoli, množice mu zaupajo, ker vedo, da
je pošten in da jim hoče dobro.

Spoštujejo ga tudi narodne manjšine, saj
vedo, da tudi njim ni nasproten ter da ima
človeško razumevanje za njihove težave in
zahteve. Pri Slovencih je priljubljen tako,
kakor je bil svoj čas don Sturzo, ki je kot
mogočni tajnik Italijanske ljudske stranke
rešil slovensko zadružništvo na Goriškem ter
se potegoval za slovensko šolstvo in našo je-
zikovno enakopravnost v bivši Julijski kraji-
ni.

Vzrok, da sta ta dva našemu ljudstvu pri-
jazna moža prišla v očiten spor, pa ni le v
tem, da si nista edina v vprašanju, kakšna
oblast naj pritiče predsedniku republike,
temveč je globlje prirode.

V čem je stvar, je razložil sam don Sturzo
v senatu. Danes, je rekel, govore spet po dr-
žavi, da bi se Kršč. demokracija morala na-

slanjati pri upravljanju Italije na levo, z
drugimi besedami na Nennijeve socialiste.
Tako politiko zagovarjajo, je rekel Sturzo,
»na višjem mestu«, to se pravi, da jo zago-
varja Giovanni Gronchi.

Sturzu se zdi ta politika pogubna, škod-
ljiva Italiji v notranjosti in v inozemstvu.
Če bo Gronchijeva oblast v državi rasla in se
krepila, bo prej ali slej prišlo res do nevar-
nega zavezništva med Kršč. demokracijo in
Nennijevimi socialisti, to pa je treba za vsa-
ko ceno preprečiti in se zato upreti sleher-
ni porasti Gronchijeve moči v državi.

KDO IMA PRAV

Zakaj je Sturzo tako odločen nasprotnik
sodelovanja med demokrati in nennijevci?
Zategadelj, ker vidi v Nenniju zaveznika
komunistov, ki bo spraval Togliattija na ob-
last, s čimer bi bilo v Italiji konec demokra-
cije. V državi bi zavladala »diktatura prole-
tariata«, katoličani bi prišli ob vse pravice
in svoboščine.

Z nennijevci bi bilo možno se povezati samo
s pogojem, da javno pretrgajo vse zveze s ko-
munisti ter se izrečejo za brezpogojno in
trajno demokratično ureditev države.

NOVICE Z VSEGA SVETA

POLITIČNI PREOKRET V RUSIJI

Ko smo bili na tem, da zaključimo list, je prispela vest, da se je izvršila važna sprememba v političnem vodstvu Sovjetske zveze.

Radio Moskva javlja, da so bili izključeni iz osrednjega odbora boljševiške stranke bivši predsednik vlade Malenkov, dolgoletni zunanji minister Molotov, tesni sodelavec pokojnega Stalina Kaganovič in nedavni zunanji minister Šepilov.

O zgodovinskem pomenu političnega prekreta bomo pisali prihodnjič.

ALI SE UKINEJO ATOMSKI POSKUSI?

Te dni so zapadnjaki odgovorili na predlog Sovjetske zveze, naj se vsaj za nekaj časa ustavijo razstreljevanja vodikovih bomb.

Z odgovorom so odlašali, ker se je Amerika hotela prej sporazumeti s svojimi zavezniki. Angleži in Francozi so bili namreč nasprotni, da bi se poskusi brezpogojno ukiniti, češ da morajo prej na atomskem področju vsaj nekoliko dohiteti Ameriko in Rusijo. Njim ne gre v račun, da bi ti dve velesili imeli nekalk monopoli v atomski znanosti.

Po težkih pogajanjih se je Amerika končno zedinila z Angleži in Francozi in tako je bil sestavljen skupen odgovor Moskvi. V njem so zapadnjaki predlog Rusije v načelu sprejeli, toda stavili nekatere pogoje: najprej zahtevajo, da je treba atomske poskuse podvreči mednarodnemu nadzorstvu, ker bi jih sicer ta ali ona velesila lahko skrivaj nadaljevala. Ta zahteva je očitno upravičena.

Drugi pogoj se glasi: v času, ko bodo ustavljeni poskusi, ne sme nobena velesila izdelovati novih atomskih in vodikovih bomb. Če se to ne zgodi, pojde tekma v oboroževanju naprej in mednarodno ozračje se bo čedalje bolj ostrilo.

Tudi ta predlog je pameten, a bo bržkone naletel na velike težave. Zapadnjaki zahtevajo namreč, naj se tudi izdelovanje novih bomb stavi pod mednarodno nadzorstvo. To pomeni, da bi tuji strokovnjaki imeli pravico obiskovati tovarne orožja v Ameriki in Rusiji in gledati, kaj tam delajo. Vtikati bi smeli nos v doslej najkočljivejše vojaške tajnosti.

Ljudje, ki poznajo razmere, sodijo, da ne bo Sovjetska zveza tega nikoli dovolila tujcem in da bodo že zavoljo tega pogoja propadla pogajanja o začasnih prepovedi atomskih poskusov.

Ker pa narodi sveta čedalje odločneje zahtevajo od velesil, naj brezpogojno ustavijo nevarna razstreljevanja bomb, lahko še zmerom upamo, da se bodo pod pritiskom svetovnega mnjenja odgovorni državniki vendarle tako ali drugače — sporazumeli.

PRIKLJUČILI SO SE TOGLIATTIJU

Te dni se je zaključil 6. občni zbor komunistične stranke za Tržaško ozemlje. Njegov najvažnejši sklep je bil, da se je doslej samostojna tržaška organizacija podredila vodstvu v Rimu ter postala avtonomni odsek Italijanske komunistične stranke.

Do združitve ni doslej prišlo v glavnem zstran tega, ker se Vidali v marsičem ni strinjal s Togliattijem, tako glede Svobodnega tržaškega ozemlja, ki pravno še vedno obstaja, in glede odnosov do Titove vladavine.

Sedaj je Vidali sprejel Togliattijevo politiko tudi do Jugoslavije. V svojem poročilu je naglasil, da je treba z Zvezo jugoslovanskih komunistov odslej prijateljsko sodelovati.

NEVERJETNA DRZNOST

Odgovorni urednik Primorskega dnevnika je imel pred tedni opravka s tržaško sodnijo ter je pri tej priliki zahteval, naj se oblastvo drži londonske pogodbe, se pravi, naj določi tolmača ter dostavi obtožnico tudi v slovenščini.

Zavoljo tega je državno tožilstvo pozvalo v torek časnikarja na odgovornost, češ da se je pregrešil zoper znani 37. člen fašističnega zakona iz l. 1930, po katerem je bilo narodnim manjšinam strogo prepovedano se posluževati svojega jezika pred sodnijami. Kdorkoli zna italijanščino, a je noče uporabljati, se kaznuje!

Ta sramotni člen je bil po padcu fašizma preklican na Južnem Tirolskem, v francoski Dolini Aoste in bi moral po določilih londonskega dogovora biti že zdavnaj ukinjen tudi na Tržaškem.

Toda pri nas vlada v tem pogledu popolna zmešnjava: neka oblastva pogodbo priznava, druga je ne, tretja se pa, kakor vidimo, celo drznejo groziti Slovincem, če se sklicujejo na londonski sporazum, s sodnimi kaznimi!

Neznosnega stanja je kriva rimska vlada, ker do danes ni še objavila v Uradnem listu besedila pogodbe ter s tem prisilila vsa oblastva in uradnike, da jo spoštujejo. Skrajni čas je že, da napravi Rim tem nemogočim razmeram konec.

OBLETNICA KANADE

Dne 1. julija je poteklo 90 let, odkar so se kanadske pokrajine New Brunswick, Ontario in Quebec združile v posebno državno zvezo, kateri so se s časom priključile še ostale pokrajine. Tako je nastala današnja Kanada, ki meri skoraj 10 milijonov kv. kilometrov, se pravi toliko kot vsa Evropa.

Dežela ima sicer samo 15 milijonov prebivalcev, a se je zaradi izredno velikega prirodnega bogastva razvila v močno industrijsko državo. Kanada je na prvem mestu v svetovni proizvodnji niklja in platine, na drugem pa v proizvodnji aluminija, zlata in cinka. Poleg tega ima še mnogo drugih rudnin, predvsem veliko bakra in svinca. Glede električne sile zavzema tretje mesto na svetu.

Kanada je vključena v Britansko skupnost narodov (Commonwealth), a vodi povsem samostojno zunanjo politiko. To smo imeli priliko ugotoviti tudi ob angleško-francoskem napadu na Egipt, ko je njena vlada zastopala približno enako stališče kot Amerika, ki je, kakor znano, napad obsojala.

Pred kratkim so bile v Kanadi volitve, na katerih so zmagali konservativci, in s tem se je zaključila več ko 30-letna vladavina liberalcev. Mnogi sodijo, da se bodo konservativci v zunanji politiki sedaj tesneje povezali z Anglijo, da bi se s tem obvarovali pred ameriško gospodarsko premočjo. K zmagi konservativne stranke pa naj bi znatno prispevala tudi splošna jeza na Amerikance, ki je bruhnila na dan, ko je diplomatski zastopnik

Kanade v Egiptu g. Norman izvršil samomor. Ameriški kongres ali parlament je namreč g. Normana po krivici obdolžil filokomunizma, kar si je poslanik tako gnal k srcu, da je šel v prostovoljno smrt.

DEŽELNA AVTONOMIJA

Vittorio Marangone, poslanec Nennijeve Italijanske socialistične stranke, je pretekli petek predložil rimski zbornici zakonski načrt o ustanovitvi avtonomne dežele Furlanije-Julijske krajine, ki naj bi obsegala, kot znano, Tržaško, Goriško in videmsko pokrajino. V svojem govoru je poslanec med drugim zahteval, naj se v novem zakonu zaščitijo tudi narodne pravice slovenske manjšine. Za svoj načrt je zahteval nujen postopek, ki ga je zbornica odobrila.

JUŽNI TIROL

V soboto so priredili v Innsbrucku, glavnem mestu avstrijskega Tirola, spet protestno zborovanje zavoljo položaja nemške manjšine v Italiji. Po večerni bakladi je mestni župan pozival pred veliko množico Italijo, naj spoštuje mednarodne dogovore ter izpolni svoje obveznosti iz manjšinske pogodbe Gruber-De Gasperi. Najostreje je govoril prof. Schreiber, ki je celo zahteval, naj bi Južni Tirol prišel pod mednarodno nadzorstvo.

HUD ORKAN

Skoro vsako leto se pojavijo te mesece v južnih pokrajinah Združenih držav strahoviti zračni vrtinci. Tople zračne plasti se srečujejo s hladnimi s severa in povzročajo nevarne viharje, ki zdrobijo na svoji poti hiše, drevesa, ceste in tovarne, kakor da bi bile slamnate bilke. Tak orkan je pred dnevi naredil v pokrajini Luizijani 15 milijonov dolarjev škode in 40.000 ljudi je brez strehe. Morje je poplavelo obširne pokrajine in po odtoku vode je med ruševinami kar mrgolelo vse polno najbolj strupenih kač, ki povzročajo poneščencem pravi panični strah, saj deset minut po piku človek že umre.

VLADA ZAVRAČA STURZA

Predvčerajšnjim je rimska vlada imela sejo, na kateri so se bavili z napadi, ki jih je don Sturzo sprožil v senatu proti predsedniku republike. Enoglasno je bila sprejeta izjava, v kateri je rečeno, da se ni državni poglavar nikdar mešal v zadeve, za katere bi po zakonu ne bil pristojen. Ker se je vselej držal ustavnih predpisov, ni nikdar in v ničemer mogel priti v spor z vlado. S to izjavo je dobil Gronchi popolno zadoščenje.

UMRL JE DRAGO GERVAIS

V ponedeljek se je v Trstu bliskovito razširila žalostna vest, da je v ljubljanski bolnišnici prejšnjo nedeljo umrl hrvaški pesnik Drago Gervais. Pokojnik se je v soboto udeležil proslave ob 50-letnici Balkana v Sežani, kjer je naslednjo jutro postal žrtev tragične nesreče. Prepeljali so ga v Ljubljano, a je kljub takojšnji zdravniški pomoči izdihnil svojo dušo.

Drago Gervais se je rodil leta 1904 v Opatici. Čeprav se je po prvi svetovni vojni preselil v Jugoslavijo, je z vso dušo ostal navezan na svojo Istro, kamor se je vrnil takoj po osvoboditvi ter postal ravnatelj gledališča na Reki.

Prijatelju primorskih Slovencev naj bo lahka domača zemlja. Njegovim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

NOVICE

NESREČA V GORAH

Na praznik sv. Petra in Pavla se je v švicarskih Alpah dogodila nesreča, kakršne že dolgo ne pomnijo v zgodovini planinstva. Večja skupina mladih ljudi iz Piacenze je priplezala na 3900 metrov visoko goro Padù in se že veselila uspeha, ko so se pod njimi nenadoma udrla tla ter je 10 oseb, med njimi dve ženski, telebnilo v nad 700 metrov globok prepad. Nesrečneži so mislili, da stoji na varni skali, medtem ko so dejansko ticali na ledeni vzboklini, ki se je pod njihovo težo in zaradi jutranjega sonca odtrgala od skalovja ter jih odnesla s seboj v smrt.

Od planincev je na čudežen način ostal živ samo eden. Ta je najprej padel v sneg, tako da se je njegovo telo obdalo z debelo odejo, ki ga je pri naslednjih padeh obvarovala hujših udarcev in ga rešila.

PET DNI NA VODI

V ponedeljek zjutraj so ribiči z Liparskih otokov srečali na odprtem morju človeka, ki je čepel na majhnem gumijastem čolnu. Njegov obraz je kazal znake smrtne utrujenosti. Izkazalo se je, da gre za ameriškega letalskega poročnika, čigar letalo je 26. junija trčilo v neki italijanski zrakoplov. Mož se je rešil s padalom, a je pristal na morju, kjer se je pet dni boril s smrtjo. Izjavil je, da ga je ves čas strahovito mučila žeja. Steklenico whiskeyja, ki jo je imel pri sebi, je popil že prvi dan.

PASJI DNEVI

Vse kaže, da so se tako imenovani pasji dnevi letos pojavili mesec prej kakor običajno. Ljudje se ne potijo samo pri nas, temveč po vsej Evropi. V Franciji kaže toplomer 34,6 stopinje in 242 oseb je obolelo za sončnico, od katerih jih je umrlo dvanajst. Na Angleškem imajo že več dni okrog 40 stopinj vročine in sta dve osebi umrli za sončnico. Tudi na Nizozemskem, v Nemčiji in Avstriji se toplomer suče okrog 40 stopinj.

ZRASLI SO MU ZOBJE

V Kuangsi na Kitajskem živi 102-letni Li-Ming-Čung, ki je postal pravo čudo medicine, ker mu je ob kraju življenja zraslo iznenada 32 popolnoma novih in zdravih zob. Zdravniki očaka obiskujejo in preiskujejo, da bi si čudo razjasnili.

NESREČNI DENAR

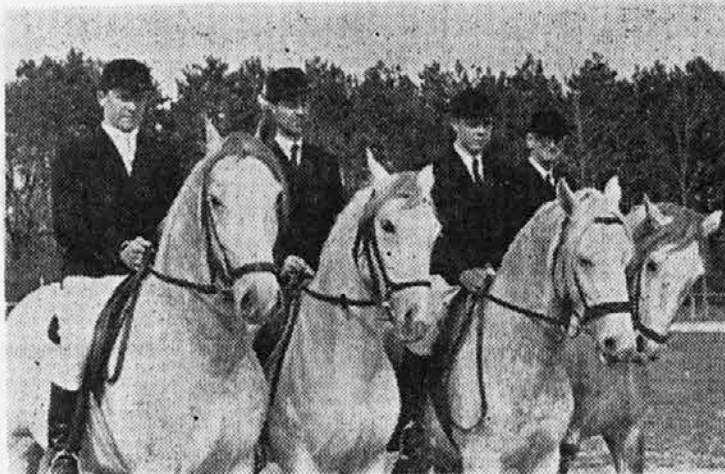
Že več slučajev je bilo, da je velik dobiček na nogometnih stavah prinesel ljudem same težave. Tako je prejšnji mesec Cosimo Canio iz bližine Milana, znan kot priden delavec in družinski oče, zadel 12 milijonov, toda veliki denar mu je stopil v glavo. Šel je na banko, pobral milijone in zginil neznan kam. Družina je upala, da bo sedaj srečno in mirno živela, namesto tega jo je Cosimo popihal ter pustil ženo in 6 otrok v največji revščini.

ČLOVEŠKA RIBICA

V vodah Postonjske jame živi tako imenovana človeška ribica, ki je nikjer drugod na svetu ne najdeš. Skrivnostna živalica, ki je slepa, se giblje, kakor da bi imela oči. Odkrili so jo šele l. 1769. V Postojno jo prihaja gledat na stotine učenjakov z vsega sveta. Pred kratkim so tako ribico videli tudi v jezeru Olmen na Nemškem. Vnela se je razprava, kako je ribica tja prišla. Slovenska akademija znanosti sedaj preiskuje, ali ni nemški profesor Habe, ko je bil v Postojni, živalico skrivaj izmaknil ter prenesel v Nemčijo.

MANJ AVTOMOBILOV

Prvič po več letih se je zgodilo, da se je proizvodnja avtomobilov na svetu znižala. Predlanskim so izdelali 10 milijonov in 800 novih vozil, lani pa za 2 milijona manj. Zlasti sta nazadovale Amerika in Velika Britanija, medtem ko se je gradnja povečala v Zahodni Nemčiji, Franciji in Italiji, kjer se uporaba avtomobilov čedalje bolj širi ter se polagoma približuje stanju v Ameriki.

Lipicanski konji

MORJE VIR ENERGIJE

Ameriški fizik Mills je pred posebnim odborom parlamenta v Kaliforniji napovedal, da bo po letu 1970 morje glavni vir vse atomske sile. Slana voda svetovnih oceanov predstavlja 300 krat večjo zalogo pogonske sile, kot če bi bili do dna napolnjeni z nafto. Ker ne bo več potrebno graditi sedanjih dragih central, se bo proizvodnja jedrne sile zelo pocenilo. V morju se nahaja kemična prvina denterij, iz katere bodo pridobivali največ

jedrne sile. Poleg tega bodo dajali oceani človeštvu tudi velikanske količine nove hrane.

ZAJCI IN TOBAK

Zadnje čase trde zdravniki, da je kajenje zelo škodljivo, ker povzroča tudi raka v pljučih. Skupine drugih zdravnikov so pa mnenja, da to ni res. Da bi dognal resnico, je začel ameriški zdravnik dr. Holland delati poskuse z zajci. Zapira jih v posebne škatle, kjer neprenehoma tlijo cigarete. Kar je do danes opazil, je le to, da zajci s pravim užitek vdihamo dim. Kako vpliva nikotin na njihovo zdravje, bo lahko ugotovil šele po 5 letih, zakaj tolika je povprečna življenjska doba zajcev.

KLINOMOBIL

Tako se imenuje potujoča operacijska dvorana, sestavljena iz tovornika in prikoličice, ki so jo pred kratkim vpeljali v zapadni Nemčiji. Vozilo, opremljeno z najsodobnejšimi zdravniškimi pripravami, pokličejo na pomoč ob nezgodah, ko je človeško življenje odvisno od tega, da kirurg v nekaj minutah ponesrečenca operira.

Obletnica »Balkana«

Dne 29. junija so v hotelu Triglav v Sežani slovesno obhajali 50-letnico ustanovitve akademskega društva Balkan iz Trsta. Na proslavo je prihitelo okrog 100 bivših »Balkancev« tako iz Trsta kakor iz Slovenije ter Hrvatske, ki so s svojo prisotnostjo dokazali ljubezen do društva, katero je pred prvo svetovno vojno in do nasilne razpustitve leta 1927 igralo pomembno vlogo v zgodovini primorskih Slovencev in Hrvatov.

Prisotne je najprej pozdravil najstarejši živeči »Balkanec« dr. Obersnel in nato je imel slavnostni govor odvetnik dr. Karel Ferluga. Govornik je podal kratko zgodovino društva, poudaril njegove narodnostne boje ter naštel številne kulturne ustanove, ki so jih Slovenci na Tržaškem dobili po zaslugi Balkana. Od teh naj omenimo le Dijaško matičo, ki je marsikateremu revnemu dijaku omogočila šolanje.

Dr. Ferluga je na koncu pozval akademike in dijake iz Trsta, naj bodo vredni nasledniki starih, delavnih in požrtvovalnih »Balkancev«, ki so se v polni meri zavedali svoje odgovornosti za obstoj in razvoj tržaških Slovencev.

Gre za politično bodočnost Italije

(Nadaljevanje s 1. strani)

Gronchi je, kakor se zdi, drugačnega mišljenja. Njemu se ne vidi potrebno, da bi se nemišljeni javno skregali s komunisti, še preden stopijo v vladno večino z demokristjani. Glavno zanj je, da se sploh priključijo demokratskemu taboru ter dosledno podpirajo njegovo politiko.

Dogodki sami jih bodo gnali v čedalje večje nasprotje s komunisti. Ko bo Nenni skupno s Saragatom in kršč. demokrati v vladni večini, Togliatti s svojimi pristaši pa v opoziciji, bo življenje samo od sebe izvedlo dokončno ločitev duhov.

Vprašanje, zastran katerega se je vnela med

katoličani borba, je velike važnosti za politično bodočnost Italije. Gre namreč za to, kakšen je pravilen način, da se milijoni delavcev, ki jih predstavlja Nenni, dejansko vključijo v demokratično življenje države. Stvar je naravnost zgodovinskega pomena, kajti šele tedaj, ko se bo večina delavstva odrekla ideji diktature ter sprejela popolno enakopravnost z ljudmi in strujami drugih nazorov, bo Italiji dokončno zagotovljena resnično demokratična ureditev.

Ali je modra in pravilna tista pot, za katero se zavzema Gronchi, ali pa tista, ki jo zagovarjajo njegovi nasprotniki, bo dokazal razvoj dogodkov. Mi menimo, da bo zgodovina dala prav Gronchiju.

Dopisi s Tržaškega

TRŽAŠKI OBČINSKI SVET

V torek je tržaški mestni svet načel razpravo o prizivu, ki so ga kmalu po lanskih volitvah vložili na županstvu predstavniki tržaškega gibanja za neodvisnost. Kakor je znano, je volilna komisija bila zavrnila kandidatno listo neodvisnežev in s tem preprečila, da se je udeležila volitev stranka, ki je po svoji moči zavzemala v Trstu tretje mesto. Komisija je svoj ukrep utemeljila s tem, da je bil seznam kandidatov pomanjkljiv, ker so v njem manjkali nekateri podatki.

Predstavniki liste so zaman dokazovali, da so se predpisani podatki nahajali že v ostalih predloženih listinah in da je zato sklep komisije neupravičen. Naj omenimo še, da so na tej listi nastopali tudi kandidati Slov. kršč. socialne zveze in Skupine neodvisnih Slovencev, ki se zaradi krivičnega ukrepa tudi niso mogli udeležiti volitev.

Na seji občinskega sveta je o zadevi poročal odbornik Harabaglia, ki je v glavnem zagovarjal sklep volilne komisije. Mož je svoj čas tudi predsedoval komisiji pravnikov, katerih naloga je bila, da ugotove, ali je bila lista upravičeno zavržena. Ker pa v komisiji niso bili enotnega mnenja, je dr. Harabaglia v torek obrazložil svoje osebno stališče.

Občinski svet je nato razpravljal, ali je potrebno in v skladu z zakonom, da se na seji zaslišijo predstavniki neodvisnežev, kar so ti izrečno zahtevali. Po daljši razpravi so svetovalci z večino glasov predlog zavrnil. Proti so bili demokristjani in vsi desničarji, za zaslišanje pa vsa levica. Razprava o prizivu se bo nadaljevala v petek.

V začetku seje sta se ostro sporekla župan Bartoli in bivši podžupan socialni demokrat Dulci. Ta je Bartoliju očital, da je po svoje sestavil zapisnik seje, na kateri so razpravljali o prosti coni in kjer je bil prisoten tudi višji uradnik finančnega ministrstva.

OREH

Nahajamo se v vročem poletju in zato si vsakdo želi oddiha. Nekateri gredo ob nedeljah in praznikih v hribe, a še več je takih, ki si zažele svežih voda morja. Zaradi lepote istrske obale in tudi zaradi ugodnih cen v istrskih gostiščih prehaja pri nas mejo dnevno na tisoče oseb iz Trsta ter okolice. Gredo zjutraj, vrnejo se pa zvečer ali celo naslednji dan.

Vse bi bilo lepo in prav, če bi bil prehod čez mejo lažji. Izletniki so kar naveličani, ker morajo čakati v dolgih vrstah na žigosanje prepustnic. Jugoslovanska oblastva bi vsaj za to dobo lahko določila še dva nova preglednika, da bi žigosala prepustnice kar zunaj. S tem bi se preprečil veliki naval na carinarnici, zlasti ob prihodu avtobusov. Za isto prosimo seveda tudi Italijane.

Avtobusne zveze med Kopro in mejnim prehodom so še kar dobre. Nekoliko slabše je na italijanski strani, saj po 21. uri ni več prevoznega sredstva, ki bi te peljalo z bloka v mesto. Nujno je zato potrebno, da se pomnoži število avtobusnih voženj ter se vzpostavi redna zveza tudi po 9. uri zvečer.

ZGONIK

Vsi prebivalci naše občine se začudeno sprašujejo, zakaj oblastva toliko odlašajo z gradnjo novega šolskega poslopja v Zgoniku. Še pred kratkim smo upali, da bo nova stavba dovršena še pred novim šolskim letom, a vse kaže, da je naš up šel po vodi. Kakor smo že večkrat poudarili, je poslopje za nas velike važnosti, ker pričakujemo, da se bo v njem otvorila redna kmetijska šola, ki jo na Tržaškem tako krvavo potrebujemo. Zato nam je žal, da se ni stavba še pričela graditi, tako da se bo vprašanje kmetijske šole spet odložilo.

Druga leta je bila v tem času pri nas živahna gradbena dejavnost, medtem ko vlada letos v tem pogledu popolno mrtvilo. Na županstvu še vedno pričakujejo, da izide gradbeni odlok, ki naj dovoli pričetek raznih pravih del na cestah iz Saleža v Bajto ter na poti iz Zgonika v Salež. Obe cesti nameravajo preurediti in asfaltirati. Želimo, da bi tehnični urad v Trstu ukrenil vse potrebno, da bi se ta dela čimprej začela graditi, saj je prav poletje za to najprimernejši čas.

Gozdna uprava bo prihodnjo jesen pogozdila okrog 9 ha občinskega zemljišča v Gabrovcu in Zgoniku. Želimo, da bi na teh parcelah vsadili samo take rastline, ki zares uspevajo na našem Krasu. To poudarjamo zaradi tega, ker gozdna uprava ni doslej imela prav dobrih uspehov, čeprav moramo priznati, da je po vojni pogozdila zares mnogo kraškega zemljišča.

POSESTNIKOM NABREŽINSKE OBČINE

Posestnike devinsko-nabrežinske občine, ki so utrpeli kakršnokoli škodo zaradi gradnje avtoceste Nabrežina-Štivan, opozarjamo, da morajo čimprej vložiti na prefekturo v Trstu prošnjo za odškodnino.

Gre za škodo, ki so jo povzročila podjetja Zelco-Locatelli, Faccanoni in Brussi na zemljiščih ali stavbah, ležečih ob omenjeni cesti. V prošnji je treba navesti vsoto, ki jo lastniki zahtevajo kot odškodnino. Za podrobnejša pojasnila obrnite se na županstvo v Nabrežini.

REPENTABOR

Repentaborska občina pridobiva postopno tako zunanje lice, kakršno je potrebno, če se hoče uveljaviti v tujskoprometnem svetu. To velja predvsem za naselje Col, od koder je kratka, a starna cesta popelje na Tabor, kjer stoji lepa in zgodovinsko važna župna cerkev ter se izletniku odpira krasen razgled na Kras, na Nanos in Čaven.

Pred kratkim je občinska uprava izvršila zaključna dela na poti od Cola do cerkve. Cesto so razširili in asfaltirali ter ji na ovinkih postavili granitne kocke. Dela so zares dobro uspela, tako da po cesti sedaj lahko vozijo tudi avtobusi. Priznati moramo, da se poleg Cola postopno olepšujejo tudi ostala naselja. Domala vse ceste v občini bodo preurejene in asfaltirane. Tako izvršuje podjetje Milič razna večja popravila na poti od Repna do meje zgoniške občine, za kar bodo potrošili 10 milijonov. Tudi ta cesta bo asfaltirana. Brž ko bo izdan gradbeni odlok,

bodo še asfaltirali novo pot od Cola na Feretiče ter uredili razne vaške ceste v Repnu.

Vsa ta dela služijo seveda splošnemu gospodarskemu napredku, a so obenem močan prispevek k razvoju tujskega prometa.

Če se pa hoče ta važna gospodarska panoga utrditi in razviti, je nujno potrebno, da generalni komisariat čimprej proglasi vso ali pa vsaj del repentaborske občine za tujsko prometno področje. Menimo, da ima ta kraj vse pogoje, da bi se v bodočnosti razvil v lepo tujskoprometno središče.

TRNOVCA

Še pred nekaj tedni smo se v listu pritožili, da nekatere hiše, ki stoje ob glavni cesti za Prosek, nimajo vodovoda. Danes pa moramo poročati, da je Občinski vodovodni komisariat že začel izkopavati jarek, v katerega bodo položili cevi. Zato upamo, da bomo v najkrajšem času dobili zdravo tekočo vodo.

Sedaj pričakujemo, da nam asfaltirajo še glavno cesto, na kateri je čedalje večji promet. Ponovno priporočamo, naj pokrajinska uprava asfaltira vsaj del ceste, ki gre po vasi. Tako so vsaj ravnali drugod in bi lahko tudi pri nas.

CEROVLJE

Prejšnjo soboto je vso vas in bližnjo okolico pretresla žalostna vest, da je pod kolesi tovornega vlaka v Sosljanu naredil konec svojemu življenju 33-letni domačin Josip Legiša. Pokojnik je naredil samomor. Njegove telesne ostanke so prenesli v mavhinsko mrtvašnico, kjer so ga tudi pokopali. Naj mu bo Stvarnik prizanesljiv sodnik. Sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

BAZOVICA

Po muhasti in mrzli pomladi smo nenadno prešli v zelo vroče poletje. Rastline na poljih so do sedaj kar lepo uspevale, ker jih je pogosto zalival dež. Danes se pa nahajamo že v precejšnji suši, kar pa je v ostalem za Kras nekaj običajnega.

Kmetovalci te dni pridno kosijo seno, ki ga je zaradi raznih spomladanskih pozeb precej manj kot lani. Vsi se pa pritožujejo, da ne morejo najti poljskih delvacev, ki bi jim pri košnji pomagali. To je sicer splošen pojav, toda spričo velike brezposelnosti na našem ozemlju se da težko opravičiti!

KRESOVI SV. IVANA

Pri nas je bila še pred nedavnim ukoreninjena prastara navada, da se na predvečer sv. Ivana zakurijo na vidnih točkah lepi kresovi. Otroci so več dni nabirali dračje, ga zlagali v velike kope ter jih na predvečer slavja zažgali. Vaška mladina se je pa zbrala ob kresu in dolgo v noč prepevala narodne pesmi.

Ta navada izvira še iz dobe, ko smo Slovenci čistili poganske bogove Peruna, Vesno in Morano. Ko so Slovenci sprejeli krščansko vero, so običaj ohranili in ga nekako pokristjanili.

Letos je bilo po našem Krasu mnogo manj kresov kakor običajno, kar dokazuje, da pod vplivom in pritiskom laške civilizacije stare slovenske navade postopno izginjajo. Naša naloga je, se temu škodljivemu pojavu protivimo in da mladino vzpodbujamo, naj stare običaje spoštuje ter ohrani. Tudi tako bomo prispevali, da ohranijo naši kraji slovenski značaj.

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI OBČINSKI SVET

Pretekli petek je bila seja goriškega občinskega sveta. Takoj ob začetku se je župan dotaknil vprašanja proste cone. Izjavil je, da upravni odbor ni niti za niti proti razpravi o prosti coni, a da bo zavzel natančno stališče šele po sestanku predstavnikov vseh v občinskem svetu zastopanih političnih skupin, ki je bil ta ponedeljek. Za njim je govoril dr. Sfiligoj, ki je zlasti poudaril, da mora o prosti coni razpravljati občinski svet in ne upravni odbor. Za njim je komunistični svetovalec Battì izrazil nevoljo nad stanjem, v katerega so občinski očetje zašli, še ostreje pa je napadel upravni odbor komunist Battello. Med tem časom so namreč bili izven občinskega sveta politični sestanki, ki so se jih udeležili razni občinski svetovalci in tudi en odbornik; s takimi sestanki pa da komunisti niso zadovoljni, ker so protidemokratski. Občinski odbornik dr. Poterzio, ki ga je g. Battello posebej ošvrknil, je izjavil, da so imeli kritizirani sestanki samo namen, da se predloži parlamentu le en zakonski osnutek o prosti coni, namesto današnjih treh. Župan dr. Bernardis pa je izjavil, da more na vso kritiko in obtožbe odgovoriti le s tem, kar mu je rekel poslanec Ceccherini, češ »kaj razpravljate v občinskem svetu o prosti coni, ko pa je obnova zakona odvisna le od parlamenta«.

Nato je svet izvolil svoje zastopnike v komisijo za oddajanje stanovanj. Izvoljeni so bili dr. Grusovin, Moise in dr. Sfiligoj. Sledilo je imenovanje štirih zastopnikov v občinsko toponomastično komisijo.

Najvažnejša pa je bila volitev zastopnikov v dva davčna sveta za leti 1957-58. V prvega je bil med drugimi izvoljen prof. dr. Andrej Macuzzi, v drugega pa prof. Stanko Bratina.

Potem ko je občinski svet soglasno odobril 4 milijone in 992 tisoč lir za asfaltiranje ulice Paolo Diacono, se je razvila daljša razprava o nakupu nekaj gosli, za katere bi občina morala potrošiti 280 tisoč lir, ter o natisu brošure o osemletnem delovanju občinske uprave, ki bo stal občino 1.500.000 lir. Proti obema predlogoma se je odločno postavil dr. Sfiligoj ter opravičeno predlagal, da se znesek 1.500.000 lir uporabi za napeljavo vodovoda v ulici Scogli. Župan je ježno zavrnil predlog slovenskega svetovalca, še posebno zato, ker je dr. Sfiligoj bil proti natisu brošure o delovanju osemletne Bernardisove vladavine v Gorici. Ta strošek se tudi nam zdi nepotreben, kajti vsakomur so znane senčne in sončne strani Bernardisove uprave, vse njeno delovanje pa je povrhu ovekovčeno v zapisnikih sej upravnega odbora in občinskega sveta. Izdatek 1.500.000 lir bi po vsej pravici moral plačati gospod župan sam ali strankina blagajna, ker gre v glavnem za hvalisanje njegove osebe, oziroma njegove stranke. Slovenska in po našem trdnem prepričanju tudi vsa poštena goriška italijanska javnost bo obsodila neokusen sklep, naj se natisne omenjena brošura. Nekoliko krepkeje je mogoče zagovarjati drugi večinski sklep, ki se tiče nakupa gosli, ako gre res za umetniško delo.

IZ DOBERDOBA

Zaradi ukrepa tržaškega vojaškega urada, ki se hoče na ronškem griču polastiti 450 ha doberdobskega zemljišča, je med prizadetimi posestniki še vedno veliko vznemirjenje. Tudi na tretjem sestanku, ki je bil v torek preteklega tedna, niso kmetovalci hoteli podpisati predložene kupoprodajne pogodbe. Posestniki se opravičeno protivijo, da bi odstopili svoja zemljišča za vojaška vežbališča, saj gre med drugim tudi za pet hektarov orne in 3500 kv. metrov vinogradne zemlje ter za obsežno površino dobrih pašnikov, ki dajejo krme za 180 glav živine to je za tretjino vse živine v občini.

V petek preteklega tedna je imel naš župan daljši razgovor z goriškim prefektom. Predočil mu je vso škodo, ki zaradi nameravanega ukrepa grozi ne samo kmetom, temveč tudi občinskemu gospodarstvu na splošno. Če vojaški urad res ne more dobiti drugod primernejšega prostora za vežbališče, v kar pa mi močno dvomimo, ne bo ves trud naših posestnikov imel zaželenega uspeha. Vojaštvo hoče namreč, ako kmetovalci ne pristanejo prostovoljno na kupoprodajno pogodbo, priti do svojega cilja s prisilno razlastitvijo.

Mnogo izmed prizadetih 50 posestnikov živi samo od zemljišča na ronškem hričku in bi v primeru prodaje ali prisilne razlastitve ostalo brez vsake zemlje, ki bi je tudi drugod ne mogli dobiti. Naš župan je prefektu vso stvar temeljito razjasnil in zlasti poudaril, naj se načrt vojaškega urada izvede tako, da ostane vsaj rodovitni del tega zemljišča nedotaknjen.

Prefektu je tudi omenil, da so že svoj čas Doberdobeem razlastili dva ha zemljišča za pokopališča in 10 ha za letališče v Ronkah, pri čemer je bilo zadetih pet posestnikov iz Doberdoba in pet iz Dola, od katerih dva še do danes nista dobila nobene odškodnine. Doberdobskim posestnikom so tik pred vojno razlastili še 200 ha pašnikov za potrebe tržiške tovarne Solvay. Trdno smo prepričani, da je po pojasnitvah našega župana mogoče najti rešitev, po kateri se vprašanje reši tako, da bo kmetovalcem povzročena čim manjša škoda. Zato je potrebno le nekaj dobre volje in srca.

IZ PEVME

V torek preteklega tedna smo pokopali 80-letnega domačina Dominika Padovana, ki je pred nekaj tedni praznoval 80-letnico. Umril je v ponedeljek za srčno kapjo. Pokojniku naj sveti večna luč; njegovi hčerki in sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

Med Oslavci se v zadnjem času širijo govornice, da bo v kratkem pokrajinska uprava asfaltirala cesto z Oslavja proti Števerjanu. Zaenkrat pravijo, da jo bodo asfaltirali do Bensove gostilne. Oslavci k temu pripominjajo, da bi pokrajinska uprava pravično in modro ravnala, če bi asfaltirala vso cesto do Števerjana. Tako bi obvarovala sadovnjake pred prahom, ki ga zlasti ob nedeljah povzroča veliki avtomobilski promet. To bi sicer nekaj več stalo, a pokrajinsko gospodarstvo bi imelo od tega le dobiček.

IZ ŠTEVERJANA

Na praznik sv. Rešnjega Telesa nas je šolska mladina prijetno iznenadila z lepo kulturno prireditvijo. Obilnemu občinstvu je zlasti ugajala »Vojaki korenjaki«, ki so jo morali mladi pevci in igralci kar dvakrat ponoviti. Duet v narodnih nošah nas je še bolj presenetil in se kar nismo mogli dovolj načuditi lepemu nastopu dveh učencev. Učiteljicama, ki sta imeli s prireditvijo veliko truda, in mladim igralcem čestitamo in se jim iskreno zahvaljujemo. Pred otvoritvijo je naš gospod kaplan Simsič imel kratek nagovor, v katerem je poudaril, da je dober učitelj tisti, ki za starši lahko največ pripomore k vzgoji otrok.

Medtem je tudi naša prosvetna mladina ponovila Goldonijevo šaloigro »Sluga dveh gospodov«, s katero je nastopila najprej na prazniku čišenj doma in nato v dvorani Brezmadežne na Placuti.

Z žalostjo v srcu smo se pred nekaj dnevi poslovili od šestih mladeničev, ki so se odločili, da se izselijo v Avstralijo. V preteklem tednu so se ti poslovili v družbi še 36 drugih Goričanov od nadškofa msgr. Ambrosija, ki jih je pred odhodom blagoslovil v svoji kapelici Sv. Križa in nato ljubeznivo pogostil. Pet izseljencev je kolonjskih sinov. Fantom želimo, da bi jih spremljal božji blagoslov v vsem življenju.

IZ PODGORE

Na našem mostu so v zadnjih dneh postavili lepo ograjo. Sedaj manjka še razsvetljava, saj se je pred kratkim zaradi teme zagnalo v most neko vozilo in se poškodovalo.

V sredo preteklega tedna se je smrtno ponesrečil 57-letni vratar žitarne Safog Viktor Bernardotti. Ko se je vračal v Podgoro z dela, je treščil ob tovorni avto in obležal ne-giben na tleh. Kljub hitri zdravniški pomoči je v popoddanskih urah umrl. Naj v miru počiva!

IZ ŠTANDREŽA

V kratkem bodo pri nas dogradili 70 stanovanj INA, ki bodo imela po tri in štiri sobe. Od teh jih je 27 namenjenih za državne uslužbence in nameščence krajevnih ustanov, 43 pa za zasebne delavce in nameščence; nekaj stanovanj bo na odkup, nekaj pa jih bodo oddali v najem. Delavci in nameščenci iz Gorice, Števerjana in Sovodenj, ki nimajo lastne hiše in plačujejo prispevke za INA, lahko do 14. avgusta vložijo prošnje za ta stanovanja.

OBMEJNI PROMET

Italijansko-jugoslovanska komisija je na zadnjem sestanku sklenila, da bodo od 1. julija dalje obmejni prehodi v Solkanu, Mirnu in Šempetru vse poletje ob nedeljah odprti do 24. ure. To velja za prehode s prepustnicami; ves julij in avgust bo prehod za dvo-lastnike odprt šele ob 5. in ne 4. uri kot doslej.

NOVA DELOVIŠČA NA GORIŠKEM

Pred kratkim se je na uradu za delo sestala pokrajinska namestitvena komisija in sklenila, da bo v raznih občinah na Goriškem otvorila 37 novih delovišč, pri katerih bo 905 delavcev zaposlenih 78.950 dni. Pri delovišču v Sovodnjah bo delalo 20 delavcev 102 dneva, v Doberdobo 15 delavcev 76 dni in v Števerjanu 10 delavcev 76 dni.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

KAJ JE TREBA NAREDITI V BENEŠKI SLOVENIJI?

Iz številnih dopisov, ki jih iz naše dežele prinaša Novi list, spoznamo, da je Beneška Slovenija gospodarsko popolnoma zanemarjena in da ji zaradi vse večjega izseljevanja od dne do dne huje grozi smrtna kriza. Mladina ne mara več obdelovati zemlje, češ da ji prinaša premajhne dohodke. Zato beži v mesta ali v tujino.

V dopisih smo že večkrat poudarili, da današnje gospodarske in socialne krize v naši deželi ni mogoče ozdraviti s skromnimi javnimi deli, z raznimi tekmovanji za izboljšanje kmetijstva, s tečajmi in s podobnim. Tako politiko je vodil fašizem, pod katerega vladavino niso imeli ljudje druge izbire, kot garati na svoji zemlji. Diktatorski režim je kratkomalo prepovedal izseljevanje iz Beneške Slovenije.

Edino učinkovito zdravilo za naše gospodarstvo bi danes bila industrializacija dežele, ki bi obenem preprečila usodno izseljevanje. Nujno je zato potrebno, da se tudi v naših vaseh ustvarijo taki gospodarski pogoji, da si bodo naši fantje in dekleta mogli služiti vsakdanji kruh v domačih, čeprav skromnih tovarnah. Tako ravnajo po vsej državi. Na Tržaškem in Goriškem imajo krožni sklad, za južno Italijo so ustanovili tudi poseben sklad (Cassa del Mezzogiorno), Sicilija in Sardinija, ki sta bili še pred kratkim mnogo bolj zapuščeni kot Beneška Slovenija in Karnija, se tudi industrializirata.

Namesto da bi sledili tem zgledom, prirejajo naši župani in njihovi tajniki še vedno

skupne sestanke, na katerih razpravljajo o popravilu cest, ustanavljajo vodovodne konzorcije, govorijo o popravilu šol itd. Taki sestanki so sicer tudi potrebni, a vendar so se za današnje dobo preživeli, ker se z njimi rešujejo le drobnarije. Do danes se pa še ni zgodilo, da bi kdo predlagal, naj se tudi za našo deželico izdajo takšni zakoni, ki bi ji omogočili večje državne prispevke in obenem razvoj industrializacije. Naši Karnijci so že izdelali načrt zakona, ki je danes pred parlamentom. Načrt predvideva podobno podporo, kakor jo država že več let nudi južni Italiji.

Odbor Karnijske skupnosti je pred kratkim odobril predlog, v katerem zahteva, naj se za Karnijo ustanovi posebna blagajna (cassa), kakršna že deluje za južno Italijo. Iz posebnega sklada naj bi dajali obrtnikom in srednjim ter malim industrijam posojila s 3 odstotki obresti. V veljavi bi seveda morali ostati vsi zakonski ukrepi, ki so jih sprejeli za južno Italijo. Tako bi bila n. pr. nova obrtna in industrijska podjetja 10 let prosta davkov. Sveta dolžnost naših poslancev in senatorjev je, da pravočasno poskrbijo za to, da se ta načrt raztegne tudi na Beneško Slovenijo. Kajti le njena industrializacija more zaustaviti izseljevanje in z njim usodno krvavitev naše prelepe, a bedne obmejne dežele.

IZ UČEJE V REZIJI

Pred kratkim so pri nas blagoslovili temeljni kamen nove mlekarne. Slovesnosti so prisostvovali župan, občinski odborniki ter zastopnika Kmetijskega nadzorništva iz Vid-

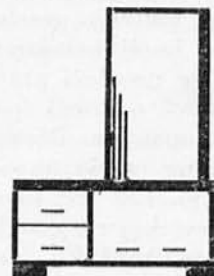
ma. Gre sicer za hvale vredno pobudo, a ljudje se vseeno začudeno vprašujejo, kako bo mogla mlekarne uspevati, ko ne pridelamo niti sto litrov mleka dnevno. Ta količina komaj zadostuje za vsakdanje potrebe.

V zadnjih letih je pri nas na žalost zelo malo živine, največ zaradi tega, ker se je dobra tretjina vaščanov za trajno izselila. Doma so ostali le sezonski delavci, ki se pa ne utegnejo preveč baviti z živinorejo. Čemu naj služi moderna mlekarne, če oblastva ne preprečijo z učinkovitimi ukrepi usodnega izseljevanja?

IZ RAJBLJA

V zadnjem času so bili pri nas ljudi naliho. Hudourniki so odnesli nekaj vrtpov in del njih ob vodi. Zaradi neurja sta bili zaprti tudi obe cesti čez Predil in Nevejo.

Na praznik sv. Rešnjega Telesa smo imeli mašo na prostem in nato veličastno procesijo. Verski obred so pa žal motili tovarniki, ki so vozili rudo v Trbiž. Eno uro bi že lahko počakali, da bi ne motili z ropotom službe božje. To se ne sme nikoli več zgoditi.

T O V A R N A

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t. d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

Pred 100 leti

22

R.B.

Toda igra med bradatim mladim revolucionarjem in polizanim knezom Metternichom še ni bila končana. Bach je demokraciji obrnil hrbet, odrezal brado in zavrgel mehki klobuk. Pozneje je kot notranji minister za vse te revolucionarne znake ukazal zapor.

V svoji breznačajnosti je bil do cesarjeve matere, nadvojvodinje Zofije, kot dober misleč stroj in zato je začel pot navzgor. Zofija, ki je znala v prvih letih Franc-Jožefove vlade nategovati vse skrivne dvorne spletke, je hotela bivšega radikalnega revolucionarja uporabiti kot orodje cesarskega absolutizma. Metternich se je leta 1851 vrnil na Dunaj, sicer ne več kot minister, a z velikim vplivom na cesarsko uradno politiko. Stari filozof državnega absolutizma je svoji okolici pripomnil: »Zadnje besede še nisem izrekel.«

Franc Jožef je dal Metternichu na znanje, da ga zelo veseli njegov povratak, in ga je šel celo osebno obiskat. Zatorej se tudi Bachu ni zdelo prav nič težko, da je lepega dne pozabil na tistih »pet minut časa...« in se je v fraku in z najlepšim diplomatskim nasmeškom na ustnah prijavil Metternichu k sprejemu. Oba diplomata, drug drugega vredna, sta pozabila na prejšnje razlike, si segla v roke, na tihem si pa mislila, kako si

bosta še vnaprej podstavljala noge.

Tako je pač mislil tudi cesar in taka je bila takrat avstrijska politika medsebojnega izigravanja po preizkušenem načelu »Razdeli in vladaj!« (Divide et impera).

To načelo je tepilo po hrbtu tudi slovenske politike, še bolj pa ljudstvo samo v dobi desetletnega Bachovega absolutizma.

K sreči, da je tedanja avstrijska politika znala posnemati tudi nekdanjo rimsko, da je treba podložnikom dovoliti zabavo in dati kruha, da bo mir v državi. Znana je cesarjeva prislovica, ki jo je povedal svojemu policijskemu ministru v pristnem dunajskem narečju: »Schaun's mal her, Graf, wenn die Wianer 'mal aufhoeren schlechte Witze über mich und meine Regierung zu machen, dann melden s' sofort — dann wird's ernste« (Poglejte malo, grof, ko bodo nehali Dunajčanje zbijati slabe šale na moj in račun vlade, tedaj mi takoj javite — takrat bo namreč slabo).

Šala naj bi torej bila nekak izbruh nezadovoljstva. Bolj kot to milostno dovoljenje je pa vzdrževala pokonci Bachov režim dobra gospodarska politika bivšega tržaškega guvernerja grofa Stadionja in ministra Brucka.

Leta ministra Bacha in njegovih ponemčevalnih uradnikov ali Bachovih kuzarjev so

za slovenske kraje pomenila politično in kulturno mrtvilo. Vendar moramo priznati, da je v gospodarskem oziru prišlo do marsikakega izboljšanja.

Seveda se dunajska vlada ni brigala za gospodarski podvig iz velike ljubezni do slovenskih podložnikov, marveč zato, ker se je v njeni zunanji politiki vse tako zapletlo, da je začela gledati na južne avstrijske dežele kot na izhodišče za pohod na Balkan. Odkočno desko je pa bilo treba poprej dobro pritrditi z gospodarskimi ukrepi.

Buol ne ve kam

Ko je Bach pred sto leti začel s svojim absolutizmom, je zlezal na stolček zunanjega ministra grof Von Buol-Schauenstein. Ze Metternich ga je uporabljal za diplomata na manjših nemških knežjih dvorih. O njem je imel mnenje, da za drugam ni sposoben, pač pa da je dovolj nesramen in da si zna dobro ukrojiti diplomatsko opravo ter da je na parketu najlepša moška postava.

V plesni dvorani že, a v vrtincu mednarodne politike ni vedel ne kod ne kam. Sicer pa je bilo že tedaj znano po vseh evropskih kabinetih, da avstrijska zunanja politika nima enotne smeri. Kakor se je menjalo vreme in tista klika, ki je prevladala v pisarni Franca Jožefa I, tako se je zasuknila tudi zunanja politika. Zgodilo se je celo, da je zunanji minister zvedel iz jutranjih časnikov o važnih mednarodnih odločbah, ki jih je cesar ponoči podpisal. (Nadaljevanje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Prosvetno delo in športno udejstvovanje

Zdaj ob koncu kulturno-prosvetne sezone 1956/57 se ponuja priložnost, da napravimo majhen obračun čez uspehe in neuspehe. V splošnem je bila sezona nedvomno precej živahna in razgibana. Imeli smo mnogo prireditev, zlasti nastopov pevskih zborov ter folklornih skupin, pa tudi iger, tako da se glede števila prireditev skoro ni mogoče pritoževati. Pač pa je opaziti, da so prireditve premalo raznovrstne, premalo enakomerno porazdeljene in tudi še premalo kvalitetne. V tem članku nimamo namena podati kake izčrpnje kritike ali pregleda nad celotnim kulturno-prosvetnim delovanjem pretekle sezone, pač pa opozoriti samo na nekaj njegovih glavnih značilnosti in odpreti plodno razpravo o tem, kaj je bilo doseženo in kaj bi lahko še dosegli, če bi se bolj potrudili. Upamo, da se bodo oglasili tudi kateri strokovnjaki, kritiki ali aktivni prosvetni delavci, da povedo svoje mnenje in svoje kritične pripombe o našem kulturno-prosvetnem delu na Tržaškem in Goriškem.

Ko ugotovljamo, da so bile prireditve pretekle sezone premalo raznovrstne, mislimo pri tem pojav, da razume večina ljudi pod prosvetnim delom samo nastope pevskih zborov in iger. V resnici bi moralo biti kulturno-prosvetno delo mnogo bolj pestro in domiselno, posegati bi moralo na najraznovrstnejša kulturna področja in zajeti tudi tiste, ki jih igranje in petje ne pritegujeta. Zanimivo je n. pr., da imamo precejšnje število pevskih zborov, da pa ni skoro pri nobenem prosvetnem društvu nikakega pravega orkestra, razen nekaj zastarelih tamburaških zborov in kakšnega zabavnega kvarteta. Premalo je bilo tudi letošnja sezona storjenega, da bi razširili med ljudmi lepo knjigo in da bi naše ljudstvo na Tržaškem in Goriškem pripravili do tega, da bi več bralo. Premalo smo storili, da bi povečali med ljudmi razumevanje in zanimanje za umetnost in da bi jih naučili ločiti v umetnosti pristno od nepristnega. Takih pomanjkljivosti bi lahko našli še več.

Glede porazdeljenosti prireditev bi dejali, da so v določenih krajih zelo števifne, drugje pa jih pravzaprav ni. Nekateri kraji so v prosvetnem pogledu še čisto mrtvi. Treba bi bilo načrtno zanesti tudi tja več dejavnosti.

Tudi kvaliteta prireditev je bila preteklo sezono v mnogih primerih še vedno pomanjkljiva. Zdaj je že minil čas, ko je bilo vse dobro, samo da se je postavilo nekaj ljudi na oder. Občinstvo je postalo po več kot desetletju oživljenega prosvetnega delovanja izbirčneje in si želi dobrih predstav, dobrih koncertov in dobrih predavanj. Z dolgočasnimi in slabo pripravljenimi prireditvami ljudi samo odbijamo.

Predvsem pa bi tokrat radi naglasili, da bi morali zajeti v kulturno-prosvetno udejstvovanje tudi šport. Pri tem nas ne sme nihče narobe razumeti, češ da pripisujemo športu prav posebno kulturno nalogo. Vendar je šport danes tako pomemben v življenju mnogih ljudi in posebno mladine, da bi slovenske kulturno-prosvetne ustanove ne smele do njega ostati brezbrizne. Ravno one bi morale dati pobudo, da bi se pri njih poživilo in razvilo tudi športno udejstvovanje med mladino. Drugače bo namreč marsikaj ostalo vse prosvetno delo zaman. Mladino vleče k športnemu udejstvovanju; in če jim ga ne nudijo Slovenci, gre marsikdo k italijanskim športnim društvom, kjer prav kmalu otopi za slovensko prosveto in kulturo. Kulturno in športno udejstvovanje je torej tesno povezano in bi ju morali razvijati vzporedno.

Sicer pa naj še drugi povedo svoje mnenje.

V SMERI SV. APOSTOLOV

V julijski številki ugledne jezuitske revije »Civiltà Cattolica« je uvodna razprava posvečena 50-letnici kongresov na Velehradu za versko zedinjenje med pravoslavnim Vzhodom in katoliškim Zápdom. Na prvo zborovanje so se verski in laični znanstveniki zbrali 24. julija 1907 na Velehradu, simboličnem kraju delovanja sv. Cirila in Metoda. Unionistični kongresi, katerih duša je postal tudi po priznanju omenjene italijanske revije profesor ljubljanske univerze msgr. Fran Grivec (ne: Griveč), so se nadaljevali vsako leto. Zborovalci so izdajali tudi znanstveni zbornik »Acta Conventus Velehradensis«, ki so neizčrpen vir za poznanje krščanskega Vzhoda. Po njih je tudi na zapad prdrla cirilmetodijska ideja o zbližanju. Velehradska zborovanja, kakor pravi »Civiltà Cattolica«, imajo trojen znak. Po svojem praktičnem pomenu so bila slovanska, po bistvu in po udeležencih vesoljna, po duhu pa vsa prešinjena s cirilmetodijsko idejo.

Ze prve kongrese je določen del katoliškega tiska napadal kot politično panslavistične. Proti temu je nastopil nadškof Szeptycky, ki v Acta II, 1910, izjavlja: »Z začudenjem me navdaja nova miselnost, razširjena žal od katoliškega tiska, da niso naša zborovanja ustanovljena iz duha ljubezni in vere, ampak za širjenje panslavizma...«

S še večjim začudenjem bi pa ugotovil, da pomeni še danes zgolj ime sv. Cirila in Metoda za marsikoga že politično smernico.

Kadar se maščuje nad pisatelji

Kadarjeva vlada se zdaj maščuje nad ljudmi, ki so sodelovali v oktobrskem upor. Posebno na piki ima seveda tiste, ki so upor pripravljali in vodili. To pa so bili predvsem pisatelji, ki so prvi nastopili proti kratkovidnemu in okrutnemu sistemu, ki ga je vzpostavil na Madžarskem stalinovec Rakosi. Nekaj časa se je zdelo, da misli ostati Kadar le pri groznjah in opominih. A ker to verjetno ni dosti izdalo in se mu pisatelji vseeno niso hoteli ukloniti, jih skuša ustrahovati z ostrejšimi ukrepi. Pred štirinajstimi dnevi je obsodilo »ljudsko« sodišče v Budimpešti na smrt enega najboljših sodobnih madžarskih dramatikov Jozsefa Galyja in časnikarja Gyulo Oberszowskega, ker sta izdala prvi čas po uporu ilegalni list »Eluenk«, t. j. živimo. Obtožena sta bila tudi sodelovanja pri uboju nekega Kadarjevega miličnika.

Smrtna obsodba obeh književnikov je vzbudila po vsem svetu začudenje in odpor, ker se pač redko zgodi, da bi si upala kaka vlada obsoditi na smrt književnike, tudi če so ji še tako nasprotni. Z vseh strani sveta, posebno pa še iz zahodnoevropskih držav so začele deževati v Budimpešto brzojavke pisateljskih in časnikarskih društev ter posameznikov, ki so protestirali proti obsodbi. Protestirali so med drugimi François Mauriac (malokateri pisatelj na svetu tako resno jemlje pisateljsko poslanstvo kot prav Mauriac), Jean Paul Sartre, Vercors, Jean Wahl, Tristan Tzara in mnogi drugi francoski pisatelji, med njimi tudi komunistom naklonjena Picasso in Louis Aragon, ki je zaprosil celo predsednika Tita, Gomulko in Mao Tse Tung za posredovanje.

Claude Farrère

Pred kratkim je umrl eden velikih francoskih pisateljev zadnje dobe, Claude Farrère. Pripadal je tistemu rodu, ki je Franciji dal mnogo literarnih talentov. Rojen je bil v Lionu leta 1876 v vojaški družini. Morda je tudi zato čutil poklic za pomorskega častnika. V njem sta se družila pomorščak, ki ljubi neskončnost morja in njegove viharje, ter pesnik, ki ujame v besedo okolje in doživetje. Dva-indvajset let je bil star, ko je dosegel prvi literarni uspeh z opisom ciklona, ki ga je doživel v Atlantiku. Priznanje ga je spodbudilo, da je ves prosti čas porabil za pisateljevanje. Kmalu je dosegel Goncourtovo pisateljsko nagrado. To veliko odlikovanje je Farrère postavilo v vrsto najbolj zaželenih romanopiscev. Napisal je nad 60 del, ki opisujejo južne kraje in morja, življenje eksotičnih narodov in pomorščakov. Višek je pa dosegel z romanom »La bataille« (Bitka), kjer nazorno pokaže pomorsko bitko med rusko in japonsko mornarico, kateri je sam prisostvoval.

Polagoma je pa okus občinstva za take vrste slovestva pojema. Novi problemi so se pojavili. Farrèrovi romani so se iz knjigarniških izložb umaknili. Zdaj, ob njegovi smrti, se je pa zlasti Francija spomnila, da je omahnil v grob eden izmed književnikov stare garde.

KROŽEK MLADIH IZOBRAŽENCEV

vabi

na sestanek, ki bo v petek, 12. t. m., ob 20.30 v Trstu, ul. Commerciale 5/I.

Na sporedu je predavanje dr. E. Besednjaka

O narodnih dolžnostih našega izobraženca

Po predavanju razgovor o bližnjem letovanju. Vstop z vabilom.

ANTOLOGIJA

V zagrebški založbi »Kultura« je izšla antologija svetovne lirike. Uredila sta jo pesnika Krklec in Ježić. V obsežni knjigi je podan pregled pesništva od Homerja do najnovejših časov. V lepih prevodih so zajete pesmi 659 pesnikov, ki pripadajo 44 narodom. Pri prevajanju je sodelovalo nad sto jugoslovanskih književnikov. Take antologije so celo pri velikih narodih redkost.

Bert Sotler: filmski in gledališki igravec

KULTURNE VESTI

* V toskanskem mestecu Asciano so odkrili dokaj nenavaden skupni grob: v njem so bili namreč skupno pokopani Rimljani in Etruščani, kar se je silno malokdaj zgodilo, ker se Rimljani niso hoteli mešati s podjarmljenimi Etruščani. V grobu so našli tudi latinski napis. To je zelo poživilo upanje jezikoslovcev, da kmalu odkrijejo kak dvojezični napis, po katerem bi mogli razrešiti etruščansko pisavo in jezik. To bi bilo v zgodovinskem pogledu izredno odkritje.

* Ljubljanska Opera bo letošnje poletje gostovala v Zahodni Nemčiji. Nastopila bo v Passauu in morda tudi v Münchenu, če se pogajanja ugodno zaključijo. Spored obsega dve operi in dva celovečerna baleta.

* Ljubljanska radijska postaja je ustanovila mladinski ali bolje rečeno otroški zbor, ki naj bi bil naslednik nekdanjih Trboveljskih slavčkov. Pevčki so že izbrani in bodo jeseni začeli z resnim praktičnim in teoretičnim delom.

GOSPODARSTVO

KUŽNO IZVRGAVANJE ALI BRUCELOZA

Ta kužna bolezen je na žalost pri nas bolj razširjena, kot bi mislili. V sosedni Furlaniji so bili izdani posebni ukrepi proti tej bolezni, ki povzroča živinoreji ogromno škodo. Tudi ljudje se lahko z njo okužijo, posebno če imajo ranjene roke, kakor tudi, če pijejo sveže mleko okuženih krav. Pri obolelih ljudeh se pojavljajo mrzlica, glavobol, hujšanje, slabo razpoloženje itd. Njihovo zdravljenje je precej dolgotrajno.

Brucelozo pri govedu povzroča živa kal, imenovana »bruceła abortusa«, katero so prej imenovali »Bangov bacila«. Živina se navadno okuži s krmo, ki je prišla v dotiko z iztrebki okuženega goveda. Bolj redka je okužitev na plemenitih postajah, skoro izključena pa na tistih z umetnim oplojevanjem.

Kužne kali pridejo v živalska prebavila predvsem s krmo. Od tam pridejo v druge organe in najraje v maternico z zarodkom. Okužene breje krave zaradi tega lahko izvržejo in najčešče se to zgodi v 6. do 8. mesecu brejosti. V prvi dobi brejosti so izvržena teleta mrtva, v zadnji pa navadno pridejo na svet še živa, a poginejo v nekaj dneh.

Bruceloza spada k boleznim, ki jih je treba javiti živinozdravniku ali županstvu. Zdravnik bo začel žival lečiti navadno s cepivom Buč 19 in dal stroga navodila, kako je treba zakopavati iztrebke okuženih živali.

Pred nekaj leti je bruceloza hudo razsajala na Tolminskem in Kobariškem, a so jo zatrli. Tudi pri nas bo bolezen premagana, če bodo živinorejci skrbno sodelovali z zdravstvenimi oblastvi, oziroma z živinozdravniki.

RAZPRAŠILNIK V HLEVU

V sodobnem gospodinjstvu uporabljamo vedno več strojev in priprav, ki olajšujejo in pospešujejo razna opravila. Tako imamo hladilnike, pralne stroje, priprave za čiščenje in mazanje parketov in podov, električno napravo za odstranjevanje prahu z odej in s preprog, stolov, knjižnih omar itd.

Take priprave se pa uporabljajo tudi v hlevu. Električna molža na pričko ni danes več nobena redkost, če so v hlevu vsaj 4 molzne krave. Nov pripomoček, ki se bo gotovo razširil, je poseben razprašilnik, s katerim čistimo živino. Ta bo nadomestil krtačo in česalo (štrigel). Nova priprava je podobna oni v gospodinjstvu, samo da ima še poseben nastavek.

Električni razprašilnik opravi svoje delo temeljiteje kot krtača ali česalo, ker ne odstrani samo prahu in smeti, ki so med dlako, temveč tudi umazanijo, ki zapira znojnice v koži. Njegov učinek je temeljitejši, ker priprava ves prah vsrka, medtem ko s krtačo izločena umazanija deloma še kroži po zraku in se lahko ustavi na isti ali sosedni živali in na obleki čistilca.

CENA UMETNIH GNOJIL

Vrednost in cena umetnih gnojil je odvisna od njih gnojilne moči: pri superfosfatu in Thomasovi žilindri od odstotka raztopljive fosforove kisline, pri dušičnih gnojilih

od odstotka in lastnosti dušika (hitro ali polagoma raztopljiv dušik), pri kalijevih gnojilih pa od odstotka in kakovosti kalija.

Enota najvažnejših umetnih gnojil stane danes:

a) Fosforova gnojila

18-20% superfosfat v prahu 97.50 lir; isti zrnat 99.50; 18-20% Thomsova žilindra 107.50 lir;

b) Dušična gnojila:

apneni soliter (nitrato di calcio) 15-20% 225.50 lir; čulski soliter (nitrato di soda) 16% 290.-; amonijev soliter (nitrato ammonico) 20-21% 158.50; žveplenokisli amoniak (solfato ammonico) 20-21% 185.50; apneni dušik (calcioocianamide) 20-21% 235.50 lir.

c) Kalijeva gnojila:

kalijev klorur (cloruro potassico) 50-52% 63 lir; kalijev sulfat (solfato potassico) 48-50% 101; kalijeva sol (sale potassico) 40-42% 62.50 lir.

č) Sestavljena gnojila: Važna so predvsem umetna gnojila, ki so sestavljena samo na podlagi dušika in fosforove kisline. Ta gno-

jila so za približno 15% dražja, kot znaša vsota, ki jo dobimo, če za dušik v amoniakalni obliki pomnožimo odstotke fosforove kisline s 83 in odstotke dušika s 152.50 za dušik v nitratični, se pravi hitro raztopljivi obliki. Sestavljena gnojila pa so na splošno predraga.

KUNČJE MESO

je v Italiji skoraj tako priljubljeno kot v Franciji. Največ ga porabijo v severni Italiji, predvsem v Milanu in Torinu. Letna potrošnja v Milanu prekaša 50.000 stotov, v Turinu pa 26.000 stotov ali skoraj 4 kg na leto in glavo. Potrošnja se stalno dviga tudi v ostalih mestih kot v Bologni in Genovi. — Tudi pri nas se kunčereja širi. Saj je meso res dobro, za lakožo, oziroma kožušček pa tudi nekaj iztržiš.

PRIDELEK ČEBULE

znaša v Italiji letno okoli 2 1/2 milijona stotov. Glede pridelka prvači Emillija s 1/2 milij. stotov, sledi Campanija s 350.000, Sicilija z 200.000 stoti itd.

V Južni Italiji gojijo večinoma zgodnjo belo čebulo, katero uživajo bolj spomladaj, a je malo trpežna, v severni Italiji pa drugobarnvo, ki je bolj trpežna.

Športni pregled

EVROPSKI KOSARKARSKI PRVAK

Prizor s prvenstva

Prejšnji teden so se v Sofiji končale tekme za 10. evropsko prvenstvo v kosarkarstvu, za katero je po vsej Evropi vladalo veliko zanimanje. Zaradi odstopa Izraela, Egipta, Sirije, Libanona, Maroka in Tunisa so spremenili tudi način tekmovanja. Jugoslavija je imela ugoden žreb in se je tako z lahkoto uvrstila v finale skupaj s favoriti: SZ, Poljsko, Madžarsko, Romunijo, Češko, Bolgarijo in Francijo. Tekmovanje, ki je bilo dobro pripravljeno, je poteklo brez večjih presenečenj. Madžarska naslova prvaka ni obdržala, ker se je na prvo mesto zasluženo uvrstila SZ, ki se je vseskozi odlikovala z zanesljivim znanjem in z nadčloveško vzdržljivostjo. Drugo mesto pripada Bolgariji, ki so v zadnjem času bliskovito napredovali. Najlepšo igro pa je pokazala Čehoslovaška, toda najbolj zgrajeno moštvo tudi tokrat ni bilo deležno zasluženega zmagovalstva. Srečanje med Čehi in domačini je bilo morda najlepše v zgodovini evropske kosarke. Razvrstitev ustreza približno dejanski vrednosti posameznih moštev. Jugoslavija se je uvrstila na šesto mesto, kar je njen največji dosedanji uspeh. Premišljeno so Jugoslavlani osredotočili svoje sile proti enakovrednim nasprotnikom. Italijanska pomlajena ekipa pa se je morala zado-

voljiti z desetimi mestom. Odlično se je izkazala tudi Turčija, ki se je uvrstila na prvo mesto v tolažilni skupini. Končna lestvica je naslednja: 1. SZ, 2. Bolgarija, 3. CSR, 4. Madžarska, 5. Romunija, 6. Jugoslavija, 7. Poljska, 8. Francija, 9. Turčija, 10. Italija, 11. Finska, 12. Belgija, 13. Nemčija, 14. Avstrija, 15. Škotska in 16. Albanija.

NOGOMET V JUGOSLAVIJI

Prejšnji teden so se zaključila nogometna srečanja za jugoslovansko državno prvenstvo. Letošnje tekmovanje je bilo do konca zanimivo, čeprav je bila Crvena zvezda vseskozi trdno na prvem mestu. Tako je zasluženo četrtič osvojila častni naslov. Bila je stalno v polni moči, četudi ni imela sreče v tekmah za jugoslovanski pokal in za pokal evropskih prvakov. Drugo mesto je za Vojvodino lep uspeh, kar velja tudi za splitski Hajduk, ki se je uvrstil na tretje mesto. V zgornji del lestvice spadajo še Partizan, Dinamo, BSK in Zagreb. Na dnu lestvice je bil položaj do konca nejasen in večina enajstorice se je rešila v predzadnjem, oziroma zadnjem kolu. Od prve lige sta se poslovila Sarajevo in zagrebška Lokomotiva. Spartak se je rešil le po boljšem razmerju golov. Najboljši strelac prvenstva je bil Vojvodinin napadalec Veselinovič, ki je zabil kar 28 golov. Končna lestvica je: 1. Crvena zvezda (39); 2. Vojvodina (35); 3. Hajduk (30); 4. Partizan in Dinamo (26); 6. BSK in Zagreb (25); 8. Radnički, Budućnost, Velež in Vardar (23); 12. Spartak, Sarajevo in Lokomotiva (22).

Na Reki je bil mladinski turnir, katerega so se udeležile najboljše tuje enajstorice. Zmagali so domačini pred Budućnostjo, tržaško Ponziano, Rudarjem, gyoetrskim Vasasom (Madžarska), danskim Bronshojem, budimpeštanskim Vasasom in češkim Dinamom.

DRŽ. PRVENSTVA V ITALIJI IN V JUGOSLAVIJI

V Jugoslaviji se je te dni odločilo državno prvenstvo v kolesarstvu. Pri članih je v skupni lestvici zmagal Valčić, pri mladincih pa Pokupec. V Beogradu so podelili tudi državne naslove v rokoborbi. Novi prvaki so: Vukov, Višovski, Gološin, Martinovič, Horvat, Simič, Cucić in Baksaj.

Rugby Parma je premagal ekipo CUS Torina in postal tako državni prvak v tej športni panogi. Italijanski državni prvak v hokeju na travi je postalo moštvo HC Genova. Na sporedu so bili tudi dvoboji za državno prvenstvo v rokoborbi (grško-rimski slog). Zmagali so: Fabra, Gramellini, Loddo, Lettere, Pirazzoli, Benedetti, Calzana in Bulgarelli.

SPORT PO SVETU

Avtomobilizem — V soboto je bila na dirkališču v Monzi znana dirka 500 milj Monze. Udeležili so se je najboljši ameriški vozači, ki so odnesli tudi zmago (Bryan na vozilu Dean Van Lines s povprečno hitrostjo 257 km na uro).

ZVITOREPEC IN TRDONJA SI ŠE VEDNO NIŠTA OPOMOGLA OD PREGENEČENJA...

NE MOREM VERJETI, DA TA ZABOJ RES LETI...

... IN KAR JE NAJBOLJ ČUDNO; NIKIŽER NE VIDIM NIKAKEGA STROJA...

PRAV IMAŠ, V PRAZNI ŠKATLI SEDIMO. LAKOTNIKA POVPRASAJVA...

ŠUJ, LAKOTNIK, KAJ PRAVZADRAV ŽENE TVOJE VOZILO?... VSAKO LETALO IMA NEKAJ, KAR GA POGANJA... NEKAK STROJ...

STROJ?! GAJ RES! NA TO SEM POPOLNOMA DOZABIL!

TODA, HOHO, GAJ GA NI TREBA! ČE GA NI, ŠE VSAJ POKVARITI NE MORE!... HOHO HO - GLAVNO JE, DA IMAM ROČICO, S KATERO LAHKO PO MILI VOLJI OBRACAM LETALO... GLEJTA!

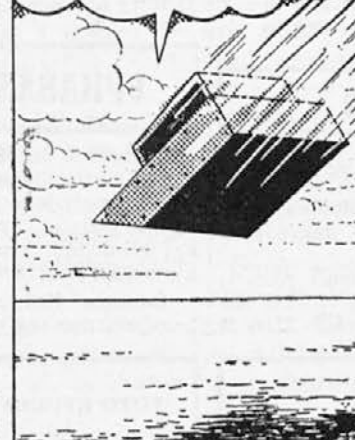

LAKOTNIK JE ZAVRTEL KRMILNO...

TAKOLE! ZDAJ PA NARAVNOST NAVZGOR.

ODPRITA OČI! ZAPLULI BOMO V GLOBINE MORJA!...

LETALO JE STRMOGLAVILO PROTI VODNI GLADINI IN IZGINILO V VALOVH

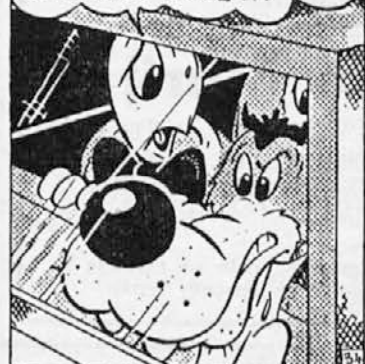

STOJ, LAKOTNIK! SI ZNOREL?!

NIČ SE NE BOJTA, PRIJATELJEVA, OGLEJTA SI MALO TO PODVODNO POKRAJINO IN ŽIVLJENJE!

POSLUŠAJ, LAKOTNIK; POVRAJINA JE RES KRAŠNA. TODA PREGLOBKO GREMO; PRITIGK VODE BO ZMEČKAL VOZILO IN MI BOMO KLAVRNO KONČALI... ČEMU NE OBRNES KRMILA?!

GAJ BI GA RAD, PA GA NE MOREM! ZATAKNILO SE JE!

ZATAKNILO?! POTEK JE KONEC! ZDROBILO NAS BO! SLIŠITA?!! STEKLO JE POKA! OJEJ, OJEJ, DUŠIM SE!

ZRAKA!!

VOZILO PA JE PIVALO VŠE GLOBLJE IN GLOBLJE...

Zaroka ob jezeru

9

Tomo Vrbič je vprašujoče uprl oči v sina. Ta je pristopil in se je opravičil za pozni obisk: »Žal, nisem mogel drugače, oče, ker jutri zapustim hišo!«

Toma je ta izjava globoko zadela, a se ni hotel izdati.

»Tako? In kaj nameravaš, če smem vprašati?«

»Hočem se osamosvojiti.« S poudarkom je Vito nadaljeval: »V tej hiši, ki stoji na lažnih temeljih, v taki hiši se razume samo po sebi, da ne morem več obstati.«

Vrbič ni trenil z očesom. Po kratkem premoru je sina potrkal po rami in ga je globoko pogledal.

»Veseli me, da si dozorel v odločen in samosvoj značaj, — četudi si živel v tako — zlagani in na nemoralnih temeljih sloneči hiši. Čudno zares...«

Na Vitovem obrazu se je bralo, da ga razganjajo nasprotujoča si čustva. Skoro obupno je pogledal očeta.

»Pomislil malo na to, kar sem rekel«, ga je zdrnil očetov glas, »pomislil — če ti tvoji bodoči načrti puščajo kaj časa.« Ponudil je sinu roko: »Lahko noč, dečko moj!«

Vito je ves zmeden stisnil očetovo desnico in je dejal: »Lahko noč, oče.« Storil je prav z istim glasom, kakor je že stokrat prej.

Vrbičeva želja, da bi lahko vsaj zdaj počival, se ni izpolnila. Zopet je nekdo potrkal. Vstopil je Mihael, kateremu se je videlo, kako se skuša zadrževati.

»Oče, težka in usodna pot, res težka — oče, me je privedla k tebi. Zato te prav prisrčno prosim — kljub tej pozni uri...«

Vrbič je opazil, kako je sin vznemirjen. Potegnul je stoličo k postelji in je sina povabil, naj sede. Fant je odklonil: »Ne, prosim, zadeva je težka — resna...«

Oče se je nasmehnil. »No, ven z besedo! Kje te čelvelj žuli?«

Mihael se je ojunačil in je pričel: »Torej, najprej moram reči, da mi je resnično žal — saj ti si mi bil vedno naklonjen.« Globoko je zajel sapo. »Tvoje izjave so mi danes pripravile velike težave — zares težke... Ni drugega izhoda, verjemi, oče. Kratko: jaz — jaz bi se rad z Edo poročil. Da — zares!«

»Hm«. Pomenljivo je oče pogledal sina. Kako pa prihajaš do takšnih zaključkov? Boš priznal, da se mi vse to zdi nekam čudno.«

»No, saj je vendar popolnoma — enostavno: rad jo imam.«

»Tako? Pa misliš, da jaz ne?«

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 7. julija, nedelja: Vilibald
- 8. julija, ponedeljek: Evgenij III., Elizabeta
- 9. julija, torek: Tomaž M., Brikcij
- 10. julija, sreda: Amalija, Rufina
- 11. julija, četrtek: Olga, Marcijan
- 12. julija, petek: Mohor in Fortunat
- 13. julija, sobota: Anaklet, Evgen

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 3. julija 1957 si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	622—626 lir
avstrijski šiling	23,75—24,50 lir
100 dinarjev	90—95 lir
100 francoskih frankov	149—154 lir
funt šterling	1690—1720 lir
nemško marko	146—148 lir
pesos	14—16 lir
švicarski frank	145,50—146,50 lir
zlato	709—711 lir
napoleon	4900—5000 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 7. julija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 18.30 Mladina pred mikrofonom; 20.30 Mozart: »Figarova svatba«, opera v 4 dej. - 1. 2. in 3. dejanje.

Ponedeljek, 8. julija, ob: 12.55 Domači motivi; 18.55 Koncert sopranistke Andjelke Nežić; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Znanost in tehnika; 22.00 Iz

TRST
VIA CARDUCCI 15
Telefon 29 656

Bogata izbira naočnikov, daljnogledov, toplomerov in fotografskega materiala

AVTOGARAZA

„ROIANO“

TRST — ulica MORERI — Telefon 35 608
SERVISNA POSTAJA
Autoprevoz potnikov tudi v inozemstvo

slovenske književnosti in umetnosti; 22.15 Mozart: »Figarova svatba«, 4. dejanje.

Torek, 9. julija, ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Slovenski oktet; 21.00 Ferenc Herczeg: »Srebrna lisica«, igra v treh dejanjih — igrajo člani Radijskega odra.

Sreda, 10. julija, ob: 13.30 Hrvatske pesmi in pleši; 19.15 Kako so nekoč živeli otroci?; 21.00 Obletnica tedna; 21.15 Ženski kvartet Večernica; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 11. julija, ob: 18.32 Koncert tenorista Dušana Pertota; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Dramatizirana zgodba — Duilio Saveri: »Kdo izmed treh?« - »Primer Bourdine« - igrajo člani Radijskega odra; 22.00 Nove knjige in izdaje; 22.15 Matija Bravničar: Simfonija št. 2 v D-duru.

Petek, 12. julija, ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zena in dom; 20.30 Zbor slovenske filharmonije; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Velika arheološka odkritja.

Sobota, 13. julija, ob: 12.55 Slovenski motivi; 16.00 Radijska univerza; 18.30 Oddaja za najmlajše — Antonija Curk: »Ljudmila, vezirjeva mati«, 1. del — igrajo člani Radijskega odra; 21.00 Teden v Italiji; 22.27 Iz opernega sveta.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 382: Ko govore o naprednem krmiljenju živine, delajo mnogo reklame za »vit-sol«, češ da vsebuje med drugim tudi vitamine. Kaj v resnici vsebuje vitasol? Koliko vitasola, kdaj in kak naj ga dodam krmi? Ali je potrebno dodajati tudi klajnega apna? Ali se ta krma izplača?

Odgovor: Kaj vsebuje vitasol, je navedeno na vsakem izvornem zavoj. V bistvu je v njem živinske

FOTO STUDIO Edi (Piščanc Egon)

TRST - ul. Oriani 2/I (Barriera) - Tel. 93-295
Poroke, birme, družinske fotografije, slike za dokumente

MEHANIČNA DELAVNICA IN ČRPALKA BENCINA AGIP

Simič Marij

OPČINE - NARODNA ul. 48 - Telefon 21-322

PREDSTAVNIŠTVO MOTOCIKLOV NAJ. BOLJSIH ZNAMK: »CIMATTI«, »NASSETTI ALTA« IN »VICTORIA« TER KOLESA ISTE ZNAMKE

Dobite tudi nadomestne dele za motorje in kolesa. — Vse po konkurenčnih cenah!

sol, klajno apno (fosfor in apno), nato še kvas od piva in žitne kali, končno nekoliko dišav ali zač mbe za boljši okus. S kvasom in kalini so vanj vnesli različne vitamine. Na škatli je tudi navedeno, kako se uporablja: raztopi se v mrzli vodi, s katero neposredno pred krmiljenjem polijemo krmo (otročji). Že vsebina pove, da ni potrebno dodajati ne soli in ne klajnega apna. Ali se izplača? Mnogo živinorajcev je navdušenih nad uspehi. Nam se le zdi, da bi bil lahko nekoliko cenejši, ker bi se tako njegova uporaba posplošila.

MALI OGLAS

Z dobro gospodinjino srednjih let želi znanje zaradi ženitve upokojeni vdovec. Oseba, ki se za to zanima, naj se zgleda na upravi lista v Gorici, Piazza Vittoria 18/II.

Gospodinjski kotiček

PETERSILJ JE TREBA POJESTI!

Skoda, da mnogi ljudje ne pojedjo peteršilja, ki jim ga nudijo v restavracijah ali doma na krožniku. Je namreč zelo zdravo zelišče, saj vsebuje mnogokoristnih snovi in tudi vitamina A ter C. Gospodinje bi morale pri nakupu sploh paziti, da dajo prednost zelenjavi, ki ima največ vitaminov. Tako imenovana solata (radič, r:grat) dvakrat več vitaminov C in trikrat več vitamina A kot glavnata.

DROBNI NASVETI

— Meso, ki je bilo na ledu ali v hladilniku, moraš takoj porabiti, sicer se hitro pokvari.

— Posteljno in namizno perilo varješ, če po pranju posameznih kosov ne pregneš vedno enako. Včasih jih zloži po dolžini, včasih pa po širini. Perilo se namreč začne najprej trgati v gubah.

— Da bi se ob toplejših dnevih presno maslo dobro držalo, skuhaj slano vodo, jo ohladi ter vlij na maslo, dokler ga voda ne pokrije.

— Če ti mačka pušča dlake na stoli, ne uporablaj ščetke, ampak vzemi krpo, jo drži nekaj časa nad vrelo vodo in nato z njo pobrišeš pohištvo. Vse dlake bodo ostale na krpi.

Naš recept:

CESNJEVA TORTA

Dobro zamešaj 15 dkg masla, 8 dkg sladkorja, pol zavitka vanilijevega praška, 4 jajca, nekoliko naribane limonine lupine in ščepec soli. Počasi dodajaj 15 dkg bele moke. Zmes položi v namazan tortni oblikovalnik. Torto obloži po vrhu s česnjami ter jo peci v srednje vroči pečici približno 40 minut. Pečeno jo potresi s sladkorjem.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

»Pač.« Mihael je očeta zvesto pogledal. »Toda jaz še bolj, odkar sem se odločil za ta korak. Zato sem ti jasno povedal.«

»Lepo in moško od tebe, Mihael. — Toda se ti ne zdi, da se taka zadeva ne more rešiti ob takšni uri in kar na štiri oči v nekaj trenutkih?«

Mihael je razumel, a ne še prav jasno. Vzdihnil je in si priklonil stol bliže. Tudi Vrbič je vzdihnil, ker je uvidel, da mu ne puste počitka.

»Poslušaj torej, Mihael!« Sin je pazljivo dvignil glavo. »Jasno je, da je za vse nas nastal nov položaj. Popolnoma napačno pa bi bilo, če bi prelomili z vso preteklostjo. Zato se mi zdi pametno, če bi vi otroci nekaj časa ostali sami med sabo in bi se pogovorili o našem bodočem skupnem življenju. Morda bo treba tudi kaj spremeniti. Jaz in mati se bova jutri za nekaj dni umaknila v našo pristaniško onkraj jezera.«

»Toda, oče, ali je res potreba, da se družina razcepi?«

»Da, moj dragi. Spoznal boš, da je treba v življenju prehoditi pot, katero si si izbral, pa naj bo dolga ali kratka.«

»Prav imaš, oče. Vse se bo zgodilo, kakor boš preudaril. Kar se pa Ede tiče — saj mi ne boš zameril? Toda — saj me razumeš.« Mihael je očetu krepko stresel desnico.

Tomo Vrbič je gledal za sinom in je zavzdihnil. Ali so bili že vsi družinski člani pri njem? Manjka še kdo?

Začel je tiho trkanje na druga vrata. Nato nežni ženin glas: »Pričakuješ še kakšen obisk nočoj?«

Tomo se je nasmehnil: »Morda še enega...«

Temnolasa Adrijana je ob tistem času spala v svoji sobi v mestu. Lunini žarki so se kraddli skozi okno in obsevali majhno, skromno opremljeno izbo. Tišino je pretrgal razburjeni glas gospodinje: »Gospodična Adrijana, brzojavka!«

Adrijana je bila brž pokonci. Vrgla je haljo s sebe in je na pragu skoro iztrgala gospodinjo iz rok brzojavko. Tresla se je, ko je pretrgala zalepko; na glas je čitala:

»Nesreča v družini — ne morem nastopiti — obvesti ravnatelja — ves sem potr — Mihael. Nesreča pri Vrbičevih, pri vzorni družini. Adrijana je sicer bila čustveno dekle, toda v njej je prevladoval razum, ki je brž začel delovati. Mihaelu je treba pomagati! To je sedaj najvažnejše. Ni si še bila na jasnem, kako. Tedaj se je obrnila h gospodinji: »Gospa, kaj menite, ali ni najbolje, da takoj odpotujem — ne, jutri zjutraj s prvim vlakom?«

»V takem položaju je treba storiti, kar narekuje srce.«

»Prav imate«, je rekla Adrijana, »odpeljala se bom.«

Tomo Vrbič se je čutil kar olajšanega, ko je naslednje jutro sedel z ženo na pristavi pri zajtrku. Udobno se je naslonil in z velikim tekom používal maslene kruhke. Eda ga je smehljaje opazovala. »Veš kaj«, se je kakor predramil iz razmišljanja, »pravzaprav je sedaj vse v redu, kaj ne? Kaj nam mar ves svet, če se mi dva razumeva?« Ko mu je prikimala, je ljubeznivo pristavil: »Ti si mi edina opora in prijatelj.«

(Nadaljevanje)